

Історична година:

Нескорена та незламна Україна

Україна здобула незалежність юридичним шляхом, після ухвалення низки документів, що проголошували державний суверенітет. Легітимність цих кроків Верховної Ради підтвердив Всеукраїнський референдум. Незалежність – не «випадковість», як стверджує російська пропаганда, а результат зусиль представників багатьох поколінь. Розпочата Горбачовим «перестройка» активізувала процеси, які раніше стримувалися репресіями. Почали відбуватися події, які спочатку привели до проголошення Україною незалежності, а потім зміцнювали її та наповнювали реальним змістом. Зараз Україна захищає свою незалежність, відбиваючи широкомасштабну агресію Росії.

Якщо уявити, що країна – це дім, то Україна все ще в процесі будівництва. Є міцний фундамент – століття боротьби за можливість жити в єдиній і незалежній країні. Є стіни – Конституція і законодавство, що дають можливість людям мати свободу і захист своїх прав, а також обов'язки, виконання яких зробить буття у спільному просторі безпечним і комфортним. Є дах – визнання незалежності і суверенітету України іншими країнами та членство України у міжнародних організаціях. Однак поки не все добре всередині цього будинку: основні комунікації є, але все інше не доведене до ладу, не обладнане зручно, не оформлене естетично, не прибрано. Та й не всі з тих, хто живе у цьому великому спільному домі, цінують його і готові докладати зусиль для його розбудови. А ще є сусід, який хоче відібрати цей дім, а його головних оборонців і будівничих знищити.

У 2014 році Росія окупувала Крим і розпочала війну на Донбасі, а 24 лютого 2022 року російська армія розпочала широкомасштабне вторгнення на територію України по всій довжині спільного кордону і з території Білорусі.

Україна 9 років дає відсіч агресору, а тепер веде справедливу війну за відновлення своєї територіальної цілісності.

Україна лише 32 рік існує як незалежна країна на мапі світу, але цьому передували кілька століть боротьби українців за право мати свою державу. Так що ж «вдалося» українцям? Що вони «змогли»? На що виявилися «здатні»? Чим вразили світ? І чому вірять у перемогу у війні з Росією?

Радіо Свобода склало перелік із подій, які, на думку аналітиків, зробили здобуття незалежності невідворотним у 1991 році, а потім формували і зміцнювали самостійність України як держави.

1. Створення Народного руху України

8–10 вересня 1989 року в конференц-залі Київської політехніки відбувся з'їзд Народного руху України за перебудову (Руху), який став головною організаційною і рушійною силою у просуванні України до незалежності.

2. Перепоховання в Україні Стуса, Литвина і Тихого

Вивезення із ГУЛАГУ і перепоховання в Києві 19 листопада 1989 року останків політв'язнів радянського режиму Василя Стуса, Юрія Литвина і Олекси Тихого викликало таке піднесення, що його порівнювали із перепохованням Тараса Шевченка.

Сам факт, що КДБ СРСР дозволив ексгумувати і вивезти в Україну із «політичної зони» в Пермській області Росії тіла дисидентів, чиї смерті в ув'язненні були засуджені міжнародним правозахисним рухом, вказував на те, що влада цієї структури в Радянському Союзі похитнулася.

Церемонія перепоховання останків жертв радянських репресій у Києві вилилася у багатотисячну акцію засудження радянської системи. Жалобна процесія рухалася від центру Києва до Байкового кладовища під забороненими тоді синьо-жовтими прапорами.

3. «Живий ланцюг єдності», або «Українська хвиля»

21 січня 1990 року, в 71-у річницю Злуки УНР і ЗУНР, мільйони людей, взявшись за руки, з'єднали Івано-Франківськ, Львів, Рівне... і Київ.

Довжина «Живого ланцюга» перевищувала 770 кілометрів. Участь в «Українській хвилі» (так ще називали акцію) взяли люди з усіх регіонів України, зокрема і з Харкова та Донецька.

Ця акція стала унаочненням прагнення українців жити в єдиній Україні.

У «Живому ланцюзі», за неофіційними даними, взяли участь до 5 мільйонів людей, радянська влада назвала цифру в «450 тисяч осіб».

4. Ухвалення Декларації про державний суверенітет України

16 липня 1990 року Верховна Рада УРСР ухвалила Декларацію про державний суверенітет України. 355 – «за», чотири – «проти».

У документі, зокрема, декларувалося, що Українська РСР є суверенною національною державою; що єдиним джерелом влади є народ; закріплювалося право на громадянство, на власний державний бюджет і грошову одиницю, право мати власну армію та інші необхідні для суверенної держави інституції.

Окрім цього, з огляду на обурення щодо замовчування Кремлем наслідків аварії на ЧАЕС, у Декларації передбачалося створення власної національної комісії радіаційного захисту, а також право України припиняти роботу союзних об'єктів, які становлять загрозу екологічній безпеці України.

5. Революція на граніті

У Києві відбувалися мітинги, численні учасники яких закликали керівництво України вивести країну зі складу СРСР.

2 жовтня 1990 року в Києві на площі Жовтневої революції (теперішній Майдан Незалежності) студенти розпочали голодування, вимагаючи демократизації усіх суспільно-політичних процесів і розірвання союзного договору.

За ініціативою Української студентської спілки (УСС) та львівського «Студентського братства», розбивши наметове містечко в центрі Києва, студенти висунули вимогу провести позачергові парламентські вибори на багатопартійній основі не пізніше від весни 1991 року; повернення українців строкової служби на територію України; проведення націоналізації майна КПУ та ЛКСМУ і відставки тогочасного голови уряду Віталія Масола.

17 жовтня Верховна Рада ухвалила постанову «Про розгляд вимог студентів, які проводять голодування в м. Києві з 2 жовтня 1990 року». Формально вимоги протестувальників були прийняті.

Ці події отримали назву Революція на граніті.

Саме тоді уперше публічно, що показало центральне телебачення України, прозвучало звертання «пане» замість комуністичного «товариш». Так студент Олесь Доній (пізніше народний депутат, державний і громадський діяч) звернувся до тогочасного голови Верховної Ради Леоніда Кравчука, який прийшов поговорити зі студентами.

Радіо Свобода зробило документальний фільм про Революцію на граніті.

6. Акт проголошення незалежності України

24 серпня 1991 року Верховна Рада тогочасної УРСР переважною більшістю голосів ухвалила Акт про проголошення незалежності України.

«Виходячи із смертельної небезпеки, яка нависла була над Україною у зв'язку з державним переворотом в СРСР 19 серпня 1991 року (ГКЧП, путч), виходячи з права на самовизначення, передбаченого Статутом ООН та іншими міжнародно-правовими документами, здійснюючи Декларацію про Державний суверенітет України, Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки урочисто проголошує незалежність України та створення самостійної Української держави – України».

7. Всеукраїнський референдум

1 грудня 1991 року відбувся Всеукраїнський референдум щодо проголошення незалежності України.

У бюлетені референдуму було запитання: «Чи підтверджуєте ви Акт проголошення незалежності України?» і два варіанти відповіді: «Так, підтверджую» або «Ні, не підтверджую».

У референдумі взяли участь 31 891 742 людини, що склало на той час 84,18% населення України.

Проголошення незалежності і підтвердження легітимності на референдумі стало результатом кількосятирічного прагнення українців жити в своїй державі. «Україна не переставала боротися за незалежність. Ніколи. І весь період комуністичної диктатури українці постійно боролися», – наголосив в інтерв'ю Радіо Свобода автор Акту про незалежність, багаторічний політв'язень

радянського режиму, співзасновник Української Гельсінської групи, стратег незалежності Левко Лук'яненко.

8. Підписання Біловезької угоди про розпад СРСР

8 грудня 1991 року (через тиждень після Всеукраїнського референдуму) очільники України, Білорусі і Росії – Леонід Кравчук, Станіслав Шушкевич і Борис Єльцин у Біловезькій Пущі поблизу Берестя (Білорусь) підписали документ (Біловезьку угоду), що констатував припинення існування СРСР.

Створена насильницьким шляхом більшовиками на чолі з Леніним і Сталіним тоталітарна держава юридично перестала існувати. За час її існування каральними органами ЧК- ОГПУ- МГБ-НКВД-КГБ були фізично знищені мільйони людей.

9. Перші президентські вибори і поступова демократизація усієї виборчої системи

Згідно з Декларацією про державний суверенітет, Верховна Рада 5 липня 1991 року ухвалила закон «Про вибори президента України». Вибори призначили в один день із Всеукраїнським референдумом – на 1 грудня 1991 року. Першим президентом обрали Леоніда Кравчука.

18 листопада 1993 року під тиском шахтарських бунтів був ухвалений закон України «Про вибори народних депутатів», що дозволило провести перші парламентські вибори незалежної України не за радянським законодавством. Закон передбачав мажоритарну виборчу систему абсолютної більшості.

Далі виборче законодавство вдосконалювалося з ухваленням нових законодавчих змін, при широкій політичній і суспільній дискусії.

Практика зміни влади через вибори укоренилася у незалежній Україні і це зіграло свою стабілізуючу роль, коли Віктор Янукович утік з країни, Росія анексувала Крим, а на Донбасі розпочався збройний конфлікт.

Державні інституції встояли, вибори були організовані і проведені. Їх легітимність була визнана у світі.

За 30 років незалежності в Україні відбулось 23 загальнонаціональні виборчі кампанії: 7 президентських (одна дострокова і одна позачергові), 8 парламентських (з них 4 – дострокові), 8 місцевих (не рахуючи всіх проміжних, дострокових, повторних), порахувала громадянська мережа «Опора».

10. Ухвалення Конституції незалежної України і розбудова законодавства

28 червня 1996 року о 9-й годині 20 хвилин після доби безперервної роботи Верховна Рада ухвалила Конституцію України («за» проголосували 315 народних депутатів).

Ухвалення Конституції, яка проголошувала Україну суверенною, демократичною і правовою державою і закріплювала головні права та свободи людей, закріпило юридичний фундамент молодій державі.

Після цього розпочався процес приведення законодавства до норм Конституції.

11. Запровадження власної грошової одиниці – гривні

У період 2–16 вересня 1996 року, відповідно до статей 99 і 102 Конституції України і указу тогочасного президента України Леоніда Кучми, в Україні була проведена грошова реформа.

Національною грошовою одиницею та валютою України стала гривня.

Запровадження гривні відбувалося під керівництвом тогочасного голови Національного банку України Віктора Ющенка.

12. Затвердження державних символів України

15 січня 1992 року – затвердження Верховною Радою України музики Державного гімну з пісні «Ще не вмерли України...» за авторством Михайла Вербицького. А слова – через довгі політичні дебати – парламент затвердив аж у березні 2003 року, скоротивши вірш Чубинського до одного куплету і приспіву.

28 січня 1992 року Верховна Рада України затвердила синьо-жовте полотнище як державний прапор України.

19 лютого 1992 року парламент України затвердив тризуб як Малий герб України.

13. Підписання міждержавних угод і членство у міжнародних організаціях

Після Всеукраїнського референдуму незалежність України визнала міжнародна спільнота.

Першими Україну як суверенну і незалежну державу визнали Польща, Канада, Росія і Угорщина.

Україна як повноправний член міжнародного товариства почала підписувати міждержавні угоди і долучатися до співпраці з впливовими міжнародними організаціями.

Ось лише деякі з них:

із 1 січня 1995 року – членство в Організації з безпеки і співробітництва в Європі;

із 1996 року – членство в Раді Європи;

із квітня 1992 року – співпраця з Європейським банком реконструкції та розвитку;

із вересня 1992 року – співпраця з Міжнародним валютним фондом;

із травня 2008 року – Україна стала членом Світової організації торгівлі (СОТ);
у вересні 2014 року Україна і Європейський союз ратифікували підписану кілька місяцями раніше Угоду про асоціацію з ЄС;
із червня 2017 року набув чинності закон про безвізовий режим із ЄС.

14. Легалізація УГКЦ, утворення УПЦ КП

Після здобуття Україною незалежності демократизація торкнулася і релігійного життя. В Україні почали діяти релігійні громади, непідконтрольні Москві.

Ще 28 листопада 1989 року (перед зустріччю папи Івана Павла II із Михайлом Горбачовим 1 грудня 1989 року) вийшла заява Ради у справах релігій при Раді міністрів УРСР, згідно з якою греко-католики отримували право на заснування й реєстрацію громад, користуючись «усіма правами, встановленими законом для релігійних об'єднань в УРСР». Так розпочалася легалізація Української греко-католицької церкви, яка була забороненою і переслідуваною в СРСР. Завершився процес легалізації УГКЦ приїздом до України глави УГКЦ Мирослава Івана Любачівського 30 березня 1991 року.

Потім 10 років (2001–2011 роки) УГКЦ очолював кардинал Любомир Гузар, визнаний в українському суспільстві моральний авторитет.

У 1991 році рух до незалежності від Московського патріархату почало і українське православ'я.

У червні 1992 року утворився Київський патріархат (УПЦ КП), який очолив патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет. Російська православна церква (РПЦ) не визнавала УПЦ КП. Попри це, Київський патріархат був однією з найбільших християнських спільнот в Україні. Формально УПЦ КП перейшла до ПЦУ, після її утворення і отримання томосу від Вселенського патріархату в січні 2019 року.

15. Зародження і розвиток українського підприємництва

Перехід незалежної України на ринкову економіку і розвиток підприємництва розпочався із приватизації. Але поки більшість населення в умовах економічної кризи намагалися прогодувати родини, займаючись дрібною торгівлею, так звані «червоні директори» (директори, парторги, комсорги великих радянських підприємств, усі ті, хто мав управлінські навички і доступ до ресурсів) у різний спосіб стали власниками заводів та цілих промислових об'єднань.

Чи не єдиною сферою, в якій підприємці зробили крутий стрибок лише за рахунок власних інтелектуальних можливостей, була ІТ-сфера. Одним із фундаторів української ІТ-індустрії був засновник компанії Tessart (1995 рік) Володимир Білодід.

Поштовх для розвитку малого бізнесу дало запровадження у 1998 році спрощеної системи оподаткування та звітності. Це потім проявилось і під час економічного пожвавлення на початку 2000-х років.

Малий і середній бізнес став рушійною силою двох Майданів – Помаранчевої революції і Революції гідності, а також потужного волонтерського руху, який підтримав оборону країни у перший період початку війни на Донбасі.

16. Відродження Києво-Могилянської академії

Одразу після проголошення незалежності України, 19 вересня 1991 року, розпорядженням голови Верховної Ради України відбулося відновлення «Києво-Могилянської академії на її історичній території як незалежного вищого навчального закладу України – Університету «Києво-Могилянська академія». Ректором-організатором УКМА призначили доктора філологічних наук В'ячеслава Брюховецького.

«Могилянка» – так заклад часто називають в Україні – однією з перших показала приклад реформування вищої освіти і переходу на Болонський процес, тобто долучення до єдиного європейського простору освіти.

17. Створення інституту уповноваженого з прав людини

15 січня 1998 року в Україні набрав чинності закон про уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. 14 квітня того ж року Верховна Рада України обрала першого в історії держави уповноваженого з прав людини (омбудсмена). Ним стала Ніна Карпачова.

Другим омбудсменом незалежної України була Вікторія Лутковська, а тепер посаду уповноваженого з прав людини Верховної Ради обіймає Дмитро Лубинець.

Омбудсмен проводить провадження на підставі звернень громадян України про порушення їхніх справ або за власною ініціативою. Для цього уповноважений наділений широкими правами: від відвідування СІЗО до невідкладного прийому президентом України та іншими посадовими та службовими особами.

18. Майдан 2004 року – «Помаранчева революція»

У листопаді 2002 року прем'єр-міністром України став Віктор Янукович. Про його стиль керівництва говорили пошепки. Янукович активно готувався до участі у президентських виборах і максимально задіявав весь адміністративний ресурс.

Це викликало спротив у різних сферах – від освіти до бізнесу.

У другий тур президентських виборів 2004 року вийшли Віктор Янукович і Віктор Ющенко. І коли другий тур президентських виборів відбувся з масовими системними фальсифікаціями на користь провладного кандидата, а потім голова ЦВК Сергій Ківалов спробував швидко оголосити перемогу Віктора Януковича

– це призвело до початку всеукраїнської акції протесту, що отримала назву «Помаранчева революція».

Янукович їздив регіонами у супроводі багатьох охоронців, намагаючись схилити виборців на свій бік. В Івано-Франківську в нього кинули яйцем, і він втратив свідомість.

Янукович вимагав від президента Леоніда Кучми розігнати Майдан за допомогою армії. Кучма не погодився.

Учасники «Помаранчевої революції» не покидали центр Києва ні вдень, ні вночі, вимагаючи справедливих виборів.

Врешті Верховний суд України скасував рішення ЦВК про перемогу на виборах Віктора Януковича і призначив переголосування, за результатами якого переміг Віктор Ющенко.

19. Запровадження ЗНО

У 2005 році президент Віктор Ющенко доручив Міністерству освіти і науки України впродовж 2005 і 2006 років здійснити перехід до проведення вступних випробувань до вищих навчальних закладів шляхом зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО).

Постановою Кабінету міністрів України було утворено Український центр оцінювання якості освіти та встановлено, що ЗНО навчальних досягнень випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти, які виявили бажання вступати до закладів вищої освіти, є державною підсумковою атестацією та вступним випробуванням до цих закладів.

Обов'язковою для вступу до вишу зовнішнє незалежне оцінювання стало в 2008 році. У 2017 році випускні іспити в школах остаточно скасували, а державну підсумкову атестацію почали проводити тільки в формі ЗНО.

Це завдало значного удару по корупції у системі освіти і відкрило дорогу до здобуття вищої освіти найкращим випускникам шкіл.

20. Суд над Сталіним та іншими організаторами Голодомору

Після Помаранчевої революції, за президенства Віктора Ющенка, відбувся величезний поступ щодо відновлення національної історичної пам'яті.

Розсекречення радянських архівів, запис свідчень свідків Голодомору-геноциду 1932–1933 років в усіх регіонах України, створення Українського інституту національної пам'яті (УІНП), створення Музею Голодомору, створення Єдиного реєстру жертв Голодомору, документальне доведення факту організації сталінським режимом штучного голоду, суд над сталінізмом – це все допомогло українцям осмислити своє минуле.

До цього моменту велика кількість людей боялися розповідати про Голодомор, про розкуркулення і примусову колективізацію, які йому передували, про репресії загалом.

«Це простір, заповнений смертю, агонією, безпритульністю, та люди, які намагаються вижити й знайти у цьому всьому сенс», – американська дослідниця Лана Бабій

14 січня 2010 року Апеляційний суд Києва визнав радянських керівників на чолі з Йосипом Сталіним винними в геноциді українців у 1932–33 роках. Їх звинувачують в організації Голодомору, який призвів до загибелі мільйонів українських селян.

Біля Музею Голодомору встановили скульптуру дівчинки з колосками. До її ніг складають колоски, хліб, яблука, калину в День вшанування пам'яті жертв Голодомору-геноциду.

21. Ухвалення нового Кримінального процесуального кодексу

До 2012 року Україна користувалася старим репресивним КПК СРСР від 1960 року. Ухвалення нового Кримінального процесуального кодексу викликало широку суспільну дискусію. Багато новий норм критикували. Однак, все ж новий КПК демократизував процес судочинства і запровадив змагальність сторін у судовому процесі.

22. Майдан 2014 року – Революція гідності

Тодішній президент Віктор Янукович та його уряд декларували, що ведуть Україну до підписання Угоди про асоціацію з ЄС. Але під тиском Кремля, 21 листопада 2013 року, тодішній прем'єр-міністр Микола Азаров заявив, що уряд призупиняє підготовку до підписання угоди з ЄС на невизначений термін. Це викликало різку негативну реакцію суспільства.

Вже цього дня на майдані Незалежності у Києві почали збиратися люди із прапорами Євросоюзу і державними прапорами, демонструючи свою підтримку євроінтеграції України.

Наступного дня, 22 листопада, Майдани за євроінтеграцію (Євромайдани) збираються у низці українських міст – від Донецька до Львова.

Тим часом у Києві Окружний адміністративний суд обмежує проведення мирних зібрань до річниці «Помаранчевої революції». Київська влада оголошує про початок встановлення на майдані Незалежності конструкції новорічної ялинки, а охороняти цей процес привозять спецпідрозділ міліції «Беркут».

Та це не спиняє прихильників євроінтеграції. У Львові 10 тисяч студентів виходять на студентський марш. Те саме відбувається і в столиці, та в інших містах.

Попри це, 29 листопада 2013 року Віктор Янукович не підписав у Вільносі на саміті «Східного партнерства» Угоду про асоціацію та зону вільної торгівлі з Європейським союзом. Це викликало обурення учасників акцій. На майдані Незалежності в Києві студенти не розходяться до пізньої ночі, а невелика кількість людей залишається під стелою до ранку.

На світанку 30 листопада 2013 року «Беркут» раптово жорстоко атакує протестувальників. Оточивши людей, їх просто жорстоко б'ють. Тих, хто зумів вирватися, теж доганяють і завдають ударів: спочатку по ногах, а потім по голові. Це зняла, зокрема, і камера на будівлі, в якій тоді був офіс Радіо Свобода.

Вже через кілька годин на майдані Незалежності зібралися тисячі людей. Вони вимагали від влади покарати тих, хто віддав наказ жорстоко побити студентів. Влада ці вимоги проігнорувала, що лише збільшило число учасників акцій. Так розпочалися події, що увійшли в історію під назвою Революція гідності.

Спочатку акції протесту носили мирний характер. Але поступово силовики почали застосовувати травматичну зброю проти мітингувальників: стріляли по ногах, а потім кілька учасників Майдану отримали травми очей. У січні з'явилися перші убиті.

Протистояння між учасниками Революції Гідності і силовиками, які виконували накази адміністрації Віктора Януковича, загострилося.

20 лютого підрозділ снайперів у чорному одязі без пізнавальних знаків розстріляв неозброєних мітингувальників, а президент Янукович утік до Росії.

Убитих учасників Революції гідності (понад сто людей, найбільше 20 лютого) почали називати «Небесною сотнею».

За даними Міністерства внутрішніх справ, під час тих подій у центрі Києва загинули також 17 силовиків.

Журналісти Радіо Свобода з першого дня цих подій вели стріми з майдану Незалежності, фотографували, знімали відео, записували інтерв'ю.

Революція гідності врятувала Україну від встановлення тоталітарного режиму, зміцнила демократію та громадянське суспільство, відновила курс на євроінтеграцію.

23. Спротив агресії Росії, виникнення добровольчого і волонтерського руху

Силове захоплення Росією центральних органів влади Криму (Кремль стверджує, що Крим добровільно приєднався до Росії через референдум), блокування українського флоту та військових підрозділів, розгортання на сході та півдні України кремлівської спецоперації «русская весна» викликало спротив українського громадянського суспільства.

На початку 2014-го Україна стала перед вибором: або капітуляція, або спротив власними силами.

Локомотивом спротиву на самому початку стали добровольчі батальйони, які формувалися і оснащувалися громадами у різних регіонах України. На їхню підтримку піднялася хвиля потужного волонтерського руху, який у перший

перший період війни взяв на себе забезпечення оборонців країни усім необхідним – від їжі до техніки.

Пізніше більшість добровольчих підрозділів увійшли до складу ЗСУ та Національної гвардії України. А волонтерський рух пішов на спад тільки тоді, коли держава перебрала на себе усі функції забезпечення армії.

«На національному рівні Російська Федерація залишається воєнним противником України, який здійснює збройну агресію проти України, тимчасово окупував територію Автономної Республіки Крим та міста Севастополь, території у Донецькій та Луганській областях, системно застосовує воєнні, політичні, економічні, інформаційно-психологічні, космічні, кібер- та інші засоби, що загрожують незалежності, державному суверенітету і територіальній цілісності України», – йдеться у Стратегії воєнної безпеки України.

Росія заперечує, що вона є стороною конфлікту на Донбасі, і те, що вона є стороною тристоронніх мінських домовленостей, укладених між Росією, Україною й ОБСЄ.

24. Оборона Донецького аеропорту

Оборонна епопея утримування українськими Збройними силами аеропорту імені Прокоф'єва (Донецьк) під час збройного конфлікту на Донбасі увійшла в історію як безпрецедентна військова операція. Бої за ДАП, на думку військових експертів, змінили плани Кремля щодо отримання швидкого контролю над Україною, оскільки супротивник зрозумів, що «країна здатна ефективно захищатися»

Оборонців ДАПу назвали «кіборгами».

Сім місяців (із кінця травня 2014 року і майже до передостанніх днів січня 2015 року) термінали, диспетчерську вежу та інші споруди донецького летовища утримували нечисленні українські підрозділи, сформовані за власним бажання. Із вересня – це були фактично безперервні бої в оточенні.

Підвезення боєприпасів, води та їжі, а також ротації особового складу, відбувалися БТРами.

Ситуацію дуже ускладнювало те, що агресор обстрілював термінали Донецького аеропорту і диспетчерську вежу із житлових кварталів Донецька, прикриваючись мирними жителями. Українські військові вогонь у відповідь по місту не вели.

Радіо Свобода склало помісячну хронологію оборони ДАПу, зібрало свідчення учасників оборони.

25. Декомунізація

9 квітня 2015 року Верховна Рада України ухвалила «закони про декомунізацію», а 15 травня їх підписав тогочасний президент України Петро Порошенко.

Це чотири закони:

«Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки»;

«Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917–1991 років»;

«Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років»;

«Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті».

В Україні забороняється радянська символіка, засуджується комуністичний режим, відкриваються архіви радянських спецслужб та визнаються борцями за незалежність України УПА й інші організації.

26. Створення антикорупційних органів і запуск судової реформи

Корупція стала головним гальмом швидкого розвитку України. Для боротьби із корупцією після Майдану 2014 року було взято курс на створення антикорупційних органів, які б взяли під контроль усі гілки влади.

За цей час були створені:

Національна рада з питань антикорупційної політики

Національне антикорупційне бюро України (НАБУ)

Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК)

Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП)

Державне бюро розслідувань (ДБР)

Вищий антикорупційний суд (ВАС)

Підтримка України з боку ЄС і США багато в чому залежить від того, наскільки ефективно зможуть запрацювати ці антикорупційні органи.

Це саме стосується і запуску судової реформи. Громадяни України не довіряють судам. Є гостра потреба в добросовісних суддях. Верховна Рада України 29 червня 2021 року ухвалила закон, який відновлює роботу Вищої кваліфікаційної комісії суддів та запускає судову реформу в Україні.

Вища кваліфікаційна комісія суддів (ВККС) необхідна для того, щоб заповнити вакансії в судовій системі та завершити кваліфікаційне оцінювання суддів.

27. Створення Українського культурного фонду, Українського інституту

Після Майдану 2014 року і початку агресії Росії стало очевидним, наскільки культура є потужним інструментом безпеки.

У 2017 році для розвитку національної культури та мистецтва і підтримки культурного розмаїття була створена державна інституція – Український культурний фонд (УКФ).

Український інститут займається культурною дипломатією, налагодженням міжнародних культурних зв'язків і поширенням знань про українську культуру за кордоном.

28. Створення ПЦУ і отримання томосу про автокефалію

15 грудня 2018 року на Об'єднавчому соборі була створена Православна церква України (ПЦУ), а її предстоятелем обрали митрополита Епіфанія.

6 січня 2019 року Вселенський патріарх Варфоломій у Константинополі вручив Епіфанію томос про автокефалію ПЦУ. Тим самим новостворена Православна церква України стала однією з 15 помісних православних церков світу, і єдиною канонічною православною церквою на території України.

20 серпня 2021 року Вселенський патріарх Варфоломій прибув до України, щоб взяти участь у святкуванні 30-річчя Незалежності України.

29. Ухвалення закону про мову

25 квітня 2019 року Верховна Рада України ухвалила закон «Про забезпечення функціонування української мови як державної», який зміцнив позиції державної мови.

Експерти вважають ухвалення цього закону потужним безпековим фактором для України, оскільки Кремль не раз наголошував, що його сфери впливу скрізь у світі, де звучить російська мова.

30. Розбудова Збройних сил України

На момент окупації Криму Україна фактично не мала дієздатної армії.

Політичні еліти, приспані підписаним у грудні 1994 року між Україною, США, Росією та Великою Британією Будапештським меморандумом про неядерний статус України, що нібито надавав гарантії безпеки українському суверенітету, не вважали за потрібне розбудовувати Збройні сили України.

Чисельність Збройних сил скорочувалася, а озброєння та техніку піддавали конверсії.

Аналітики наголошують, що агресія Росії (Росія заперечує, що вона є стороною конфлікту на Донбасі, і те, що вона є стороною тристоронніх мінських домовленостей, укладених між Росією, Україною й ОБСЄ) примусила Україну відродити армію.

Причому, поки державні органи налаштовували процеси, громадяни віддавали гроші «на армію», купували бронезилети і берці, приціли і прилади нічного бачення, ремонтували та вдосконалювали техніку, плели маскувальні сітки, передавали на фронт інструменти для обладнання бліндажів, ліки і їжу.

Така підтримка народу мобілізувала і вмотивувала Збройні сили України.

«За останні чотири роки нам вдалося не просто відродити армію, а й перетворити ЗСУ на одну з найбільш ефективних армій у Європі», – написав у твіттері в 2018 році тогочасний президент України Петро Порошенко.?

Стратегічний курс України на набуття членства в Євросоюзі й НАТО закріплений у Конституції України з початку 2019 року.

Міністерство оборони України оголосило 2021-й роком Євроатлантичної трансформації. Результатом трансформаційних процесів має стати створення інтегрованої оборонної управлінської інституції євроатлантичного типу, пообіцяли у відомстві.

31. Війна. Відсіч широкомасштабної агресії Росії

24 лютого 2022 року Росія розпочавши широкомасштабну війну проти України. І ця війна є зараз найбільшим випробуванням здатності українців захищати свою незалежність.

За планом путінського режиму, російська армія мала захопити Київ за 2-3 дні, скинути законну владу і поставити обраного Кремлем маріонеткового керівника.

Однак, Збройні сили України та Територіальна оборона зупинили переважаючі сили противника, спалили танкові колони й примусили російські підрозділи відступити. На початку квітня загарбники вийшли з території Київської, Чернігівської і Сумської областей, після чого російська армія зосередилася на захопленні Донбасу.

Війна триває. Україна, з підтримкою Заходу, продовжує стримувати наступ однієї із найчисельніших армій світу.

Та Росія не тільки застосовує усю спроможність своєї воєнної потуги проти ЗСУ, вона також, як держава-терорист, обстрілює міста та села України, руйнує цивільну інфраструктуру та промислові об'єкти, шантажує застосуванням ядерної зброї, а також порушує Женевські конвенції щодо поводження із полоненими.

Попри це, як показало соціологічне дослідження, проведене з 5 до 12 серпня 2022 року Фондом «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва спільно з соціологічною службою Центру Разумкова – громадяни України вірять у перемогу у цій війні. І 72,5% респондентів вважають, що ця віра найбільше об'єднує українське суспільство.

«Понад 90% українців пишаються своїм громадянством. (54,5% дуже пишаються і 36% – скоріше пишаються). Це найвищий показник за весь час соціологічного моніторингу», – повідомляють соціологи.

Головне ж, що творить і зміцнює незалежність України, кажуть аналітики: це прагнення і дії небайдужих людей. Людей, які захищають Україну на фронті, людей, які підтримують армію і розбудовують країну в тилу.

«Сильна нація, очевидно, і може формуватися в період труднощів у період втрат і це значне випробування для українського народу, яке він, на мою думку, витримує з честю», – так спрогнозувала майбутнє соціолог Ірина Бекешкіна.

Тож, численні соціологічні опитування показують, що, попри усі економічні і політичні складнощі, попри життя під постійною небезпекою через дії Росії, незалежність України підтримує більшість громадян країни. А покоління, які сформувалися протягом понад 30 років існування держави України, найбільше цінують свободу і відкритість світу.

«У соціологічних замірах за останні кілька років ідеологічні та регіональні відмінності стають менш вагомими, поступаючись віковому фактору. Молодь, яка народилася і зростала в нових умовах глобального світу та не знала бар'єрів радянського часу, сьогодні задає нові тренди життя, ламає стереотипи, традиції, формує нові запити. Це – покоління Незалежності», – кажуть дослідники.